

Lastebilsaken

IJ-nr 2010-14

Instans: Oslo tingrett - Dom.
Dato: 2010-09-13
Publisert: TOSLO-2009-52991
Sammendrag: Straffeloven §253 nr. 1, skadeserstatningsloven §3-6 første ledd, straffeloven §246, §247. Krav om mortifikasjon, oppreisning og erstatning for ærekrenkelses. Beskyldning mot næringsdrivende om svindel, tyveri og bruk av tyvgods funnet rettsstridig. «Beviste svindelsforsøk eller permanent ulykkesfugl?» m.m. ble mortifisert. Oppreisning idømt med tilsammen kr 130 000. Ikke tilkjent erstatning for økonomisk tap.
Saksgang: Oslo tingrett TOSLO-2009-52991. (09-052991PRI-OTIR/07).
Parter: A (advokat Per Danielsen) mot Arild W. Johansen, Gunnar Apeland og Norges Lastebileier Forbund (alle ved advokat Odd Robert Aksnes).
Forfatter: Konstituert dommer Edvard Os. Meddommere: Henrietta Eghonghon Arukwe, Morten Andersen.

Saken gjelder krav om mortifikasjon og oppreisning, samt erstatning for økonomisk tap på grunn av påståtte ærekrenkelses i en artikkel i Bladet Norsk Transport nr 11-2008.

1. Sakens bakgrunn

Norges Lastebileier-Forbund (heretter NLF) er en medlemsorganisasjon for transportvirksomheter som eier lastebiler. NLF har ca 3150 medlemsbedrifter. Medregnet pensjonister, støttemedlemmer, og lignende, utgjør medlemstallet nesten 4000. NLF er i tillegg en frittstående arbeidsgiverforening med ca 80 mindre medlemsbedrifter.

Bladet Norsk Transport (heretter BNT) utgis og eies av NLF. BNT utkommer normalt med 12 nummer i året, i et opplag på ca 15 000 som distribueres til medlemmene i NLF. Hvert medlem mottar ett blad per kjøretøy registrert i NLFs medlemsregister. BNT har ingen egne ansatte. Ansvarlig redaktør - Arild W. Johansen - er innleid på konsulentbasis. Stoff til bladet leveres dels fra administrasjonen i NLF, dels fra frilansjournalister. Gunnar Apeland er tidligere administrerende direktør i NLF, nå pensjonist med enkelte frilansoppdrag som journalist for BNT.

A har siden 2005 drevet virksomheter som har levert flåtestyringssystemer til transportbedrifter. Flåtestyringssystemer er datasystemer som forteller bedriftene hvor bedriftens kjøretøy er til enhver tid. I tillegg har styringssystemene gjerne funksjoner for ordrestyring, utstedelse av fraktbrev, mv. Systemene fordrer at det installeres en boks i kjøretøyet med antenne, simkort og kretskort. Denne boksen kommuniserer med en server hos leverandøren. Transportbedriften får tilgang til systemet via pålogging til denne serveren. Virksomheten har vært drevet gjennom flere aksjeselskaper, hvor A har vært styreleder og daglig leder:

Den 01.07.04 ble selskapet Recas AS stiftet. Selskapet skiftet navn til Verdison AS den 08.10.04, og deretter til VDN AS den 31.08.05. Det ble åpnet konkurs i selskapet den 01.11.05 etter begjæring fra ansatte med krav på lønn og feriepengar.

Den 01.06.05 ble selskapet Verdison Norge AS stiftet. Selskapet endret navn til Skantrack AS den 30.04.07, og deretter til Skan-Internasjonal AS den 13.05.08. Konkurs ble åpnet den 29.07.08 etter oppbudsbejæring.

Skan Norge AS ble stiftet 01.05.08. A var styreleder i selskapet. Konkurs ble åpnet i selskapet den 03.08.10 etter bejæring fra en ansatt med lønnskav, og etter at selskapets bejæring om oppbud av 30.07.10 ble avvist pga formalfeil.

ST Eiendom 08 AS ble stiftet den 25.08.08. Den 22.02.10 endret selskapet formål. Det nye formålet var det samme som Skan Norge AS hadde. Navnet ble samtidig endret til Track Solution AS. A har i retten opplyst at han i dag ikke er engasjert i selskapets daglige drift, som omfatter virksomheten med flåtestyringssystemer.

For øvrig påpekes at ST Holding 08 AS ble stiftet den 24.04.08. A har i retten opplyst at dette selskapet eide samtlige aksjer i Skan Norge AS ved konkursåpningen den 03.08.10.

Høsten 2008 fikk redaktør Johansen i BNT en henvendelse fra administrerende direktør Ole Petter Gjermundsen i firmaet Brødrene Hansen AS. Firmaet hadde i mai 2006 inngått avtale om leie av 47 enheter til flåtestyringssystem med Verdison Norge AS. Leieperioden var 36 måneder. På leverandørens anmodning ble det deretter inngått en leasingavtale i juni 2006 mellom Brødrene Hansen AS og DnB NOR Finans AS. Avtalen ble i løpet av høsten 2006 utvidet med ytterligere 14 enheter, som også ble leasingfinansiert. Brødrene Hansen AS følte seg lurt. Produktet fungerte ikke lenger. Det hadde oppstått en tvist med leverandøren om betaling for tellerskritt og leverandøren hadde stengt dem ute fra serveren den 31.01.08. Samtidig bandt leasingkontrakten dem til å betale leie for hele den gjenværende leasingperioden, og leverandøren hadde gått konkurs i løpet av sommeren. Gjermundsen ønsket at det ble satt søkelys på virksomheten til A.

I en epost til Apeland den 07.10.08, som ikke er fremlagt for retten, forklarte redaktør Johansen hva saken dreide seg om og vedla materiale som han hadde fått fra Gjermundsen. Han ba Apeland om å se nærmere på forholdene og om det kunne være noe å skrive om. Apeland satte i gang og gjennomgikk det mottatte materiale fra Brødrene Hansen. I tillegg innhentet han opplysninger om As selskaper i Brønnøysundregistrene, gjennomgikk boinnberetninger for noen av selskapene, og snakket med Gjermundsen, en annen misfornøyd kunde, samt ansvarlige i DnB NOR Finans AS, så på skattelister, m.v.. Det som fremkom gjennom undersøkelsene, anså han for å underbygge Brødrene Hansens misnøye. Undersøkelsene viste også at A hadde stått bak flere firma med tilnærmet identisk formål og som hadde gått konkurs i tur og orden. Apeland merket seg også at revisor hadde fratrudd den 16.10.08. Apeland bestemte seg etter hvert for å skrive en artikkel, og har i retten opplyst at hensikten med artikkelen var todelt: Det ene var å rette et kritisk lys på leasing som finansieringsform, herunder særlig de problemer som kan oppstå når en leverandør går konkurs. Det andre var å fortelle historien til et medlem som hadde opplevd problemer.

Før artikkelen gikk i trykken, prøvde Apeland å få A i tale. Han fikk etter hvert tak i en av As medarbeidere og fortalte at han ønsket å snakke med A i anledning henvendelser fra misfornøyde kunder. Kort tid etter ringte A tilbake til Apeland. Han ville da vite hvilke kunder de hadde fått henvendelser fra. Apeland var ikke villig til å oppgi dette. Han ønsket å stille sine spørsmål uten å knytte de opp mot konkrete firma. A ville da ikke svare på spørsmål. I følge Apeland uttalte A at alt BNT ville skrive var løgn og at de ville bli saksøkt dersom de skrev at det var klager på ham og produktet, før samtalen ble avbrutt.

BNT nr 11-2008 ble utgitt i begynnelsen av desember 2008. På forsiden var det et hovedoppslag og fire mindre oppslag, hvorav ett hadde tittelen «NFLs advokat Robert Aksnes ADVARER».

På sidene 12 til 14 sto følgende artikkel:

«Bevisste svindelforsøk eller permanent ulykkesfugl?

NLF medlem Br. Hansen Transport AS er et stort firma med mange biler. For å drive så rasjonelt som mulig, har firmaet anskaffet et flåtestyringssystem fra firmaet Verdison Norge AS. Det angrer adm. direktør Ole Petter Gjermundsen på. Han er sint, oppgitt og fortvilet. For firmaet han kjøpte systemet fra, har ikke bare skiftet navn, - det er også gått konkurs. Problemet er at firmaet anbefalte medlemmet å inngå leasingavtale. Etter konkursen virker ikke produktet, men leasingavtalen binder ham opp til betaling i hele perioden! Transportfirmaet føler seg lurt.

- Vi har et iskaldt forhold til A Tjørnlund og hans firma, sier Ole Petter Gjermundsen til BNT.
- Vi vil sterkt advare andre å ha noe som helst med ham og hans firmaer å gjøre. A har vært involvert i mange konkurser og han syns ikke å ha noen skrupler når det gjelder måten han driver sin forretning på. - Vi trengte flåtestyringssystem, men vi valgte dessverre feil

leverandør, konstaterer Ole Petter Gjermundsen. - Det betyr at firmaet Brødrene Hansen i Porsgrunn fra februar i år til juni neste år, må betale kr 700 000 for noe som de hverken har glede eller nytte av. Er det rart at forholdet er iskaldt?

Egner seg ikke for leasing

Mange transportbedrifter har nytte av flåtestyringssystemer. Og stadig flere oppdager verdien av slike systemer. De er etterspurte, noe flere glupe smartinger og etablerere også har oppdaget. Derfor er det mange firmaer som tilbyr slike systemer. Men obs, obs: Ikke kjøp hva som helst, og inngå slett ikke noe leasingavtale for å finansiere kjøpet. Du kan fort sitte igjen med et ubrukelig produkt, ikke noe sted å henvende deg hvis du trenger hjelp og en forpliktende leasingavtale som binder deg opp til å betale for et produkt du verken har glede eller nytte av.

Adm. direktør i Brødrene Hansen AS, Ole Petter Gjermundsen, retter også kritikk mot DnB NOR Finans som har inngått avtale med leverandøren. - Vi oppfattet nærmest DnB NOR Finans som sannhetsvitne. Da de inngikk avtale med Skan Track om at (side 12) kundene kunne lease dere produkt, har de ikke gjort hjemmeleksa. Firmaet var jo allerede da under konkursbehandling. Om ikke DnB NOR Finans visste det, burde de ha visst det, sier Gjermundsen. - Nå synes vi de opptrer unnfallede. Advokaten til DnB NOR Finans bare toer sine hender og svarer at dette er kundens problem, sier Gjermundsen. Han forteller at han etter mye om og men, nå har fått et lite signal om at banken er villig til å høre deres versjon.

Leasing har begrensninger

Markedssjef Bjørn Danielsen i DnB NOR Finans kan ikke uttale seg konkret om denne saken, men på generelt grunnlag sier han til bladet at rent juridisk er det kjøper som har ansvaret for oppfyllelsen av en leasingavtale. - Alle leverandører som kommer til DnB NOR Finans og vil ha samarbeidsavtale, blir grundig sjekket, hevder Danielsen. - Vi sjekker firmaet og firmaets økonomi. Så kan man selvsagt spørre om hvor grundig den sjekken er, når finansieringsselskapet godtar en kar som A Tjørnelud. Hans karriere som forretningsmann kan vanskelig bortforklares.

Men markedssjef Bjørn Danielsen erkjenner at dersom de har en god kunde og denne kommer og vil ha leasingavtale på noe som er anskaffet, så sier de ikke nei. Kan det være det som her skjedd, eller har A ført også DnB Nor Finans bak lyset?

Bjørn Danielsen presiserer at det er ikke alle produkter som egner seg for leasing. Historien som BNT konfronterer han med, viser at man bør være skeptisk til å lease flåtestyringssystemer.

NLF-advokaten advarer

Advokat Robert Aksnes i NLF er klinkende klar i sin advarsel - Tenk deg nøye om før du inngår leasingavtale som går på levering av en tjeneste. De risikere å være forpliktet til å betale leie til leasingselskapet for en tjeneste som ikke blir levert, slik tilfellet er i denne saken. Selv om varen ikke leveres, så er du forpliktet til å betale leie til forsikringsselskapet. Det er du som må gjøre krav på erstatning overfor leverandøren.

NLF har fått flere henvendelser i den senere tid fra medlemsbedrifter som har anskaffet seg flåtestyringssystemer og inngått leasingavtale for å betale produktet. Og det var ikke kunden som ville ha leasingavtalen. Det var firmaet som leverte produktet. Hvorfor? Hvem vet, kanskje fordi de kunne tjene på det?

Selskapsakrobatikk

NLF-medlemmet som kjøpte flåtestyringssystem i 2006 fra Skan Track, sitter nå og betaler i dyre dommer for et ubrukelig system. NLF medlemmet kjøpte ikke bare de nødvendige bokser, men forskuddsbetalte også leie for systemet som heter Skantrack. Nå er de låst i en leasingavtale, mens leverandøren har sikret seg. Og leverandøren har vist stor kreativitet når det gjelder å finne veier ut av egen problemer. Firmaer som endre navn og opprettelse av nye

firmaer er ikke ukjente tiltak. Firmaet Verdison AS endrer navn til VDN AS. Det går også konkurs. Selvsagt kan det skje den beste, men i dette tilfellet må det ha vært noe (side 13) spesielt, for firmaet med daglig leder og eier, A, ble i følge Drammen Tidende underlagt granskning. Det var Drammen tingrett som bevilget ekstra midler til granskning av konkursen. Det skjedde i mars 2006.

Verdison AS hadde, som nevnt, skiftet navn til VDN AS like før konkursen. Dette firmaet ble slått konkurs i november 2005. Forut for denne konkursen hadde A etablert et nytt selskap, Verdison Norge AS. Det merkelige er at «selskapets navn, personer og formål er det for det alt praktisk identisk med konkursdebitor og altså etablert forut for konkursen», som Drammens Tidende skriver som sitat fra konkursinnberetningen.

Rett før konkurs skjer det innbrudd i firmaet og flere av boksene som monteres inn i biler, blir stjålet. Men det er ganske merkelig at de stjalne boksene synes å være innmontert i bilene til vårt medlem. Hvem som har montert dem? Skan Track AS.

Flere selskaper

Men historien er ikke slutt her. Et nytt navn registreres. Skan Track som blir til SKAN NORGE AS. Det registreres i Brønnøysund 20 mai 2008. Adressen er den samme som før, Industriveien 38, 3340 Åmot. Og det er samme A som står bak. Denne karen ble for øvrig for drøye ti år siden ilagt konkursskarantene etter konkursen i Polytek AS, i følge Drammens Tidende. Og ikke nok med det, han hadde også tidligere gått konkurs med selskapet Skandinavisk Kunstmarmorindustri. Men det kan ikke stå så særlig godt til med SKAN NORGE AS heller. Den 16. oktober 2008 registreres det i Brønnøysund at revisor som er (var) Pricewaterhousecoopers AS, er fratrudd...

NLF advarer

Nå advarer NLF sine medlemmer. - Det er viktig å sjekke leverandøren grundig før man inngår bindende avtaler. Når det gjelder flåtestyringssystemer, er det flere leverandører. Vi vil anbefale å de mer kjente leverandørene, som kan vise til referanser. Det inngår ikke nettopp tillit når selskaper går konkurs og navneendringer finner sted så hyppig, sier advokat Aksnes. At revisor fratrer, er heller ikke et godt tegn. Unngå dette firmaet og de som står bak. Unngå også å finansiere flåtestyringssystemer gjennom leasing - spesielt hvis det er selger som foreslår det.

Kan leasingavtaler oppheves?

Ja, sier advokat Robert Aksnes i NLF. - Det skal imidlertid en del til. Utgangspunktet er at det er du som leaser (leier) som må reise sak mot leverandør. Først etter at dette har ført frem, og du har nådd frem med et erstatningskrav/hevingskrav, og leasingselskapet har fått sine penger, kan avtalen heves, eller leiebeløpet reduseres. Når leverandør har gått konkurs, er dette naturlig nok ikke mulig. Leasingselskapet har forhåndsbetalt til leverandøren, og vil etter avtalen med leier, ha krav på leiebeløpet ut leieavtalen. Selv om en slik avtale oppleves som urimelig, skal den en del til for at den kjennes ugyldig. I dette tilfelle kan det bli spørsmål om leasingselskapet likevel er ansvarlig.

- Man bør før inngåelse av en leasingavtale, vurdere hva man betaler for, og ikke minst hvem som skal levere, fortsetter Aksnes. - Jeg tror de fleste vil være tilbakeholdne med å forhåndsbetale for en tjeneste til et selskap der de som står bak, har gått konkurs en rekke ganger. Det er derfor viktig å tenke seg grundig om når man inngår en leasingavtale, og ikke minst hvem som skal levere varen. Basert på de opplysninger jeg har, vil jeg ikke anbefale andre å kjøpe flåtestyringsenheter av A og hans selskaper. Jeg vil i hvert fall ikke inngå noen avtaler der det gis forhåndsbetaling, f eks gjennom en leasingavtale, avslutter advokat Aksnes.»

Artikkelen var illustrert med fotografier av Gjermundsen og advokat Aksnes. Til bildet av Gjermundsen sto følgende tekst:

«- Vi har et iskaldt forhold til A og hans firma, sier Ole Petter Gjermundsen hos Br. Hansen Transport AS. Samtidig advarer han andre om å ha noe som helst med A og hans firma å gjøre»

Til bildet av Aksnes var knyttet følgende tekst:

«NLFs juridiske direktør Robert Aksnes advarer NLFs medlemmer når det gjelder å inngå leasingavtaler på flåtestyringssystemer, uten først å sjekke leverandøren.»

Skan Norge AS engasjerte etter dette advokat Arne Christie. I brev av 12.12.08 til NLF gjorde han gjeldende at flere av opplysningene i artikkelen var uriktige og at innholdet var injurierende. Det ble varslet krav om oppreisning og erstatning. I brevet ble bl.a. opplyst;

- at Verdison AS gikk konkurs på grunn av problemer med en underleverandør, og at samtlige kunder hadde fått tilbud om support av As nye selskap Verdison Norge AS;

- at det ikke hadde vært innbrudd i Verdison AS sine lokaler rett før konkursen, og at det ikke var montert stjålne bokser i bilene til Br. Hansen Transport AS;

- at man i 2007 endret navn fra Verdison Norge AS til Skan Track AS for å lansere Skan Track som nytt kjennetegn;

- at det i juni 2008 var innbrudd hos Skan Track, hvor 83 mini-PC'er ble stjålet. Som følge av innbruddet måtte selskapet begjære oppbud;

- at selskapet Skan Norge kjøpte ut innmaten i det tidligere selskapet fra boet og tilbød samtlige tidligere kunder support, herunder Br. Hansen Transport;

- at A selv tapte kr 500 000 på konkursen; og at produktene som ble levert til Br Hansen var uten feil. Br. Hansen var selv skyld i at flåtestyringssystemet ikke fungerte. Simkortene ble sperret da Br Hansen nektet å betale ekstra tellerskrittutgifter på kr 260 000, som følge av uforutsett bruk av bilene i utlandet.

Etter et møte mellom partene, sto følgende artikkel å lese i BNT nr 2 for 2009:

«BNT presiserer og beklager»

I BNT nr 11/2008 hadde BNT en artikkel om flåtestyringssystem levert av firmaet Skan Norge AS. Artikkelens tittel var i form av et spørsmål som lød «Bevisste svindelforsøk eller permanent ulykkesfugl?»

Materialet til artikkelen var basert på informasjon fra noen NLF medlemmer, opplysninger hentet fra Drammens Tidende og bostyrets innberetninger etter konkurs i VDN AS. En av de som kom med informasjon, var intervjuet i saken.

BNT forsøkte også å få kommentaer til påstandene som ble formidlet, av eieren av Skan Track AS, A, men da bladet på det tidspunkt ikke ville oppgi hvem som kom til å stå fram, av slo A å komme med kommentar.

Etter at artikkelen sto på trykk, har A krevd et dementi fra bladet fordi artikkelen, slik han ser det, ikke gjengir de faktiske forhold, og derfor har skadet firmaet.

I samtale med bladet har A gitt sin forklaring på de konkurser som har funnet sted. BNT beklager dersom artikkelen i nr 11/2008 inneholdt noen faktiske feil.

Det var ikke korrekt at det hadde vært noe innbrudd hos As firma VDN AS før konkurs i november 2005, hvor bokser til flåtestyringssystemet skulle ha blitt stjålet. Artikkelens opplysning om at As nye selskap, Scan Track AS, hadde innmontert stjålne bokser i Br. Hansens lastebiler var heller ikke korrekt. BNT beklager at disse feilaktige opplysningene ble gitt i artikkelen. »

BNT tilbød i tillegg A å trykke en artikkel som et intervju med ham. Utkast til artikkel ble utarbeidet og oversendt A. Av utkastet fremgikk bl.a. at A var sint på BNT og journalisten, at det som hadde stått i artikkelen ikke var sant, og at flåtestyringssystemet han leverte fungerte. A ønsket imidlertid ikke at artikkelen skulle publiseres og den ble derfor ikke trykket.

A og Skan Norge AS engasjerte etter dette advokat Danielsen og anla privat straffesak mot Johansen, Apeland og NLF ved stevning til Oslo tingrett den 27.03.09. De saksøkte tok til motmæle i tilsvar av 18.05.09. Saksforberedende møte ble avholdt den 04.09.2009. Hovedforhandling var opprinnelig berammet den 16.02.10. Den måtte utsettes da A ble syk. Ved Eiker, Modum og Sigdal tingretts kjennelse av 03.08.10 ble konkurs åpnet i Skan Norge AS. Nærværende sak ble derfor stanset for dette selskapets vedkommende. Hovedforhandling ble gjennomført i Oslo tingrett fra 25. til 27.08.10 med den bevisførsel som fremgår av rettsboken.

2. Saksøker har i det vesentlige gjort gjeldende følgende:

Saken gjelder særlige følgende fem utsagn / beskyldninger:

1. Overskriften:

«Bevisste svindelforsøk eller permanent ulykkesfugl?»

2. Brødtekst (side 12, først og andre spalte):

«...Vi vil sterkt advare andre mot å ha noe med hans firma å gjøre. A har vært involvert i mange konkurser og hans syns ikke å ha noen skrupler når det gjelder måten han driver sin forretning på.»

3. Brødtekst (side 13 første spalte)

«... Kan det være det som har skjedd eller har A ført også DnB-NOR Finans bak lyset?»

4. Brødtekst (side 13 andre spalte og side 14 første spalte):

«... NLF-medlemmet som kjøpte flåtestyringssystem i 2006 fra Skan Track, sitter nå og betaler i dyre dommer for et ubrukelig system. NLF medlemmet kjøpte ikke bare de nødvendige bokser, men forskuddsbetalte også leie for systemet som heter Skantrack. Nå er de låst i en leasingavtale, mens leverandøren har sikret seg. Og leverandøren har vist stor kreativitet når det gjelder å finne veier ut av egen problemer. Firmaer som endre navn og opprettelse av nye firmaer er ikke ukjente tiltak. Firmaet Verdison AS endrer navn til VDN AS. Det går også konkurs. Selvsag kan det skje den beste, men i dette tilfellet må det ha vært noe spesielt, for firmaet med daglig leder og eier, A, ble i følge Drammen Tidende underlagt gransking. Det var Drammen tingrett som bevilget ekstra midler til gransking av konkursen. Det skjedde i mars 2006.

5. Brødtekst (side 14 første spalte):

«... Rett før konkurs skjer det innbrudd i firmaet og flere av boksene som monteres inn i biler, blir stjålet. Men det er ganske merkelig at de stjalne boksene synes å være innmontert i bilene til vårt medlem. Hvem som har montert dem? Skan Track AS.»

BNT må anses som et viktig bransjeblad. Tolket slik den alminnelige leser oppfatter artikkelen, inneholdt den en rekke beskyldninger som var egnet til å skade As æresfølelse, hans gode navn og rykte, samt den tillit han trenger for sin virksomhetsutøvelse.

Utsagn nr 1 - bevisst svindelforsøk - er en beskyldning om straffbare handlinger. Utsagn nr 2 - «uten skrupler» - er en beskyldning om utilbørlig forretningsførsel og uredelighet. Det samme gjelder utsagn nr 3 og nr 4: Å bli beskyldt for å ha ført noen bak lyset er det samme som å bli beskyldt for å ha vært uredelig. Når det gjelder utsagn nr 4, er kjernen i dette en insinuasjon om utilbørlig forretningsvirksomhet og klanderverdige forhold, når man leser utsagnet i sammenheng med det som ellers står i artikkelen. Utsagn nr 5 er en beskyldning om straffbare handlinger i form av tyveri og bruk av tyvgods.

Når det gjelder omtalen i artikkelen av tidligere virksomheter A har drevet med, er disse fremstilt på en veldig farget måte. Alle opplever opp og nedturen i forbindelse med næringsdrift. A har noen ganger vært uheldig. Men det var likevel ingen grunn til å fremstille ham som svindler, kriminell, etc..

Når det gjelder Skandinavisk Marmorindustri, eide A bare en mindre aksjepost. Bostyrer konkluderte med at det ikke var grunnlag for karantene eller straff mot de som drev firmaet, eller A.

Når det gjelder konkursen i VDN AS, viser innberetningene at det ikke ble noe etterspill, verken mht mulige regnskapsforgøvelser, manglende oppfyllelse av plikten til å begjære oppbud, eller andre

straffbare forhold. Det ble under noe tvil konkludert med at det ikke var grunnlag for konkurskarantene, men det var ikke noe spesielt med konkursen.

For øvrig var det intet grunnlag for beskyldningene som ble fremsatt mot A i artikkelen. Verken tidligere oppslag i Drammens Tidende, innberetninger, eller annet ga noe grunnlag for å hevde at A var uten skrupler, eller at han hadde ført DnB NOR Finans AS bak lyset.

De 5 utsagnene - vurdert hver for seg - var egnet til å skade As æresfølelse eller omdømme. De var også egnet til tap av den tillit han trenger i sin næring. Objektivt sett forligger derfor en krenkelse av både straffeloven §246 og §247.

Alle beskyldningene, herunder å ikke ha noen skrupler, er beskyldninger om faktiske forhold, i motsetning til verdiutsagn. De kan gjøres til gjenstand for sannhetsbevisførsel.

Sannhetsbevis er ikke ført og beskyldningene var usanne. Bevisbyrden er streng og påhviler de saksøkte. Det er ingen bevissmessig dekning for svindelforsøk, tyveri, utilbørlig forretningsførsel eller uredelighet, herunder at DnB NOR ble ført bak lyset. BNT kunne gjerne skrive om betenkeligheter ved leasing i forhold til selskaper som driver med support og problemer som kan oppstå ved leverandørens konkurs. De kunne også skrive om As virksomhet. Men BNT gikk over grensen ved fremsettelsen av beskyldningene denne saken gjelder.

Det foreligger ikke særlige grunner som kan fritta de saksøkte for ansvar. Utsagnene må anses rettsstridige.

Beskyldningene var alvorlige. Artikkelen førte til så store problemer at det nå er åpnet konkurs i selskapet. Det var ikke lenger grunnlag for videre drift. Artikkelen påførte i tillegg A store personlige belastninger. Lovgivingen beskytter personer som blir utsatt for slikt. Det er en menneskerettighet å slippe å bli beskyldt for straffbare handlinger. A har derfor krav på erstatning for økonomisk tap og oppreisning. I tillegg skal beskyldningene mortifiseres.

Kravene rettes mot NLF som ansvarlig utgiver av BNT, redaktøren Johansen - som hefter på objektivt grunnlag - og journalisten Apeland. Apeland var uaktsom. Han gjorde ikke jobben sin som journalist. Han sjekket ikke tilstrekkelig grundig om det var sant eller korrekt det han skrev. De saksøkte har erkjent at flere av beskyldningene er uriktige. De har likevel ikke vært villige til å betale noe som helst av betydning.

Brødrene Hansen AS var hovedkilden til artikkelen. Kilden var upålitelig. Brødrene Hansen hadde motiv for å skade A og hans firma. Avtaleforholdet mellom Brødrene Hansen og Verdison Norge AS var det ingen grunn til å kritisere. Heller ikke leasingopplegget. Brødrene Hansen hadde en verserende konflikt med A om en ubetalt regning for telefonutgifter, etter at bilene hadde kjørt i utlandet. Skan Track saksøkte derfor Brødrene Hansen for manglende oppgjør for tellerskritt. Det kravet slapp Brødrene Hansen unna da Skan Track - som en følge av artikkelen i BNT - gikk konkurs.

Artikkelen var ensidig. A kom ikke til orde. Verken firmaets eller hans syn ble presentert. Likevel skrives det som om alt det som sies er fakta. A ble oppringt av Apeland på forhånd. Da ba han om å få vite hva beskyldningene var og hvem de kom fra. Det fikk han ikke vite. Hadde han da fått vite at kilden var Brødrene Hansen, kunne han oppklart alt som ble påstått i artikkelen om svindelforsøk, tyverier og at flåtestyringssystemet ikke virket.

Det var grovt uaktsomt av Apeland å ikke gi den som ble omtalt anledning til å forsvare seg. Her var det ikke snakk om noen hemmelig kilde. Han skulle presentert de beskyldningene som faktisk ble omtalt i artikkelen for A. Isteden så ble det bare trykket. Da det i ettertid ble klart at innholdet ikke stemte, var det for sent. Da var veldig mye ødelagt allerede.

Det spiller ingen rolle om beskyldninger videreformidles eller fremstår som egne. Siterer man andre, har man selvstendig ansvar for det.

Andre momenter av relevans ved rettsstridsvurderingen, herunder beskyldningenes allmenne interesse og at den retter seg mot en virksomhet, medfører ikke at reportasjen er beskyttet av yringsfriheten. Det må sondres mellom saken og beskyldningene. Den allmenne interesse må vurderes i forhold til de fremsatte beskyldningene som sådanne, ikke den omtalte saken. Det har ingen allmenn interesse hva

Gjermundsen måtte mene om A. BNT hadde i denne saken heller ingen rett til å overdrive, ettersom det dreier seg om faktabeskyldinger.

Beskyldning nr 5 ble rettet opp gjennom den etterfølgende beklagelsen. Det fører til at utsagnet ikke mortifiseres. Det kreves likevel oppreisning for også denne beskyldningen.

A har krav på erstatning for økonomisk tap og oppreisning etter skadeserstatningsloven §3-6 første ledd.

Som en følge av artikkelen måtte A låne penger til aksjeselskapet. Artikkelen gjorde at DnB Nor Finans sa opp kundeforholdet. Da mistet Skan Norge AS og deres kunder muligheten til leasing. Derfor måtte A skyte inn egne penger for at selskapet skulle klare de økonomiske problemene som oppsto. Han lånte selskapet kr 439 000, jf gjeldsbrevet av 01.01.2009. Dette beløpet gikk tapt ved selskapets konkurs, og han krever det nå erstattet.

I tillegg krever han erstatning tilsvarende selskapets egenkapital på kr 100 000, og som gikk tapt ved konkursen. Holdingselskapet eide aksjene og A eide holdingselskapet. A har rett til å fremsette krav på vegne av holdingsselskapet i eget navn, etter avtale med holdingsselskapet og i kraft av sin stillingsfullmakt som styreformann.

Det foreligger en direkte og klar årsakssammenheng mellom artikkelen, konkursen og disse tapene.

Saksøkeren nedla slik endelig påstand:

1. Norsk Lastebileier-Forbund, redaktør Arild W. Johansen og journalist Gunnar Apeland dømmes til å tåle følgende beskyldninger publisert i Bladet Norsk Transport nr 11-2008, erklært døde og maktesløse (mortifisert):

1.1. «Beviste svindelforsøk eller permanent ulykkesfugl?»

1.2. «A har vært involvert i mange konkurser synes ikke å ha noen skrupler når det gjelder måten han driver sin forretning på.»

1.3. «Kan det være det som har skjedd eller har A ført også DnB-NOR Finans bak lyset?»

2. Norges Lastebileier-Forbund dømmes til å betale oppreisning til A med et beløp fastsatt etter rettens skjønn, oppad begrenset til kr 500 000.

3. Ansvarlig redaktør Arild W. Johansen dømmes til å betale oppreisning til A med et beløp fastsatt etter rettens skjønn, oppad begrenset til kr 100 000.

4. Journalist Gunnar Apeland dømmes til å betale oppreisning til A med et beløp fastsatt etter rettens skjønn, oppad begrenset til kr 100 000.

5. Norges Lastebileier-Forbund, Arild W. Johansen, og Gunnar Apeland dømmes in solidum til å betale erstatning til A med et beløp fastsatt etter rettens skjønn.

6. Norges Lastebileier-Forbund, Arild W. Johansen, og Gunnar Apeland dømmes in solidum til å betale As saksomkostninger.

3. Saksøkte har i det vesentlige anført følgende:

Artikkelen er i utgangspunktet et intervju med administrerende direktør i Brødrene Hansen. Han fortalte en historie om en uheldig kunde/leverandørrelasjon. Samtidig hadde BNT avslørt en virksomhet i regi av A, som ble drevet på en helt annen måte enn andre aktører. Virksomheten hadde over tid tilbudt et mangelfullt flåtestyringssystem, den hadde solgt ulike systemer, og det var forskjellige selskaper som hadde vært på banen. Fremgangsmåten var den samme for alle selskapene. Man solgte seg inn hos en kunde med en regulær leieavtale. Så henvendte man seg til et leasingselskap uten kundens samtykke. Deretter kom man tilbake til kunden med en ferdig utfylt leasingavtale. Dermed ble det skapt et inntrykk av at dette er en overdragelse av rettigheter, slik det var hjemlet i den opprinnelige leieavtalen. Det selskapene ikke sa, var at man ved leasing har andre vilkår som erstatter den opprinnelige leieavtalen. Man ville f eks ikke ha noen rettigheter overfor As selskaper dersom de

gikk konkurs. Hensikten med denne fremgangsmåten var å skaffe selskapene forskuddsbetaling. Samtidig sørget man for at kundene ikke kunne holde tilbake leie i de tilfellene hvor produktene ikke fungerte eller kundene ble misfornøyde.

Flere klagde på tjenestens kvalitet til DnB NOR Finans. Dette kjente A til. Det var derfor viktig for ham å få avtalene signert så fort som mulig.

BNT har i denne situasjonen utført sin oppgave som «public watchdog» og advart andre mot det aktuelle selskapet og de selskapene som A står bak. I tillegg advarte de mot leasing av denne typen produkter.

Hvis journalisten har kommet i skade for å uttrykke seg upresist, vil det likevel være galt å straffe NBT for enkeltuttalelser. Artikkelen gir samlet sett et balansert og korrekt bilde av A og hans selskapers virksomhet.

Utsagn nr 1 og 5 omfattes objektivt sett av gjerningsbeskrivelsen i straffeloven §246 og §247. Utsagn nr 2, 3 og 4 rammes derimot ikke av bestemmelsene. Utsagn nr 4 er for øvrig en helt korrekt gjengivelse av faktum.

Det sentrale spørsmålet er om de påberopte uttalelsene er rettsstridige. Det anføres at ingen av utsagnene er rettstridige og at samtlige omfattes av vernet om ytringsfriheten etter bestemmelsene i Grunnloven §100 og EMK Artikkel 10 nr 1.

Når det gjelder utsagn nr 1 - «bevisst svindelforsøk eller permanent ulykkesfugl?»- så må ikke det nødvendigvis forstås som en antydning om at noe straffbart skal ha skjedd, men snarere noe umoralsk. Det er en verdivurdering. Apeland mente å se et mønster fra virksomheten i VDN slik denne var beskrevet i bostyrers beretning. Beretningen ga grunn til mistanke om unndratte midler og at kontrakter var inngått etter at virksomhetens faktisk var opphørt og rett før konkurs, kontrakter som bandt kunden opp i leasingavtale uten at han fikk et produkt. Når det gjelder bruken av spørsmålstegnet, erkjennes det at den alminnelige leser etter å ha lest reportasjen, sitter igjen med det inntrykk at Apeland mener svaret ligger er nærmere det første enn det andre alternativet i spørsmålet. «Svindel» må i dette tilfelle ikke tolkes i teknisk juridisk forstand.

Faktum er at man står overfor flere selskapsstiftelser, med et minimum av aksjekapital, og benytter seg av den ukunnskap det er hos folks flest - også næringsdrivende - mht konsekvensen av leasing. De som blir utsatt for dette, opplever at de blir lurt. Hensett historikken til selskapene, så vil nok de flest mene at dette er planlagt, uten at det nødvendigvis behøver å bety at A har opptrådt i strid med straffeloven. Forretningsideen synes å ha vært å etablere aksjeskaper med et minimum av aksjekapital, som bruker samme lokaler, samme brevark, og det fremstilles som virksomheten fortsetter, overtar kundeporteføljen, men uten egentlig ansvar for riktig oppfyllelse. Det er inngått leasingavtaler på et tidspunkt da selskapet skulle begjært oppbud. Skal kundene få noe igjen, er de på mange måter fanget og prisgitt de vilkår det nye selskapet til A måtte tilby.

Utsagnet inneholder en overdrivelse og spissformulering som pressen må kunne tillate seg, og må anses vernet av ytringsfriheten..

Når det gjelder utsagn nr 2 - herunder at A ikke synes å ha noen skrupler - inneholder dette en verdivurdering og karakteristikk av ham. Utsagnet var en formidling av Gjermundsens subjektive oppfatning. Gjermundsen bygde sin vurdering på at han etter et års avtaleforhold fikk et krav om betaling på kr 260 000, som han mente var grunnløst. Det A da gjorde, var å stenge hele flåtestyringssystemet for Brødrene Hansen, før han tok ut forliksklage. Samtidig måtte Brødrene Hansen fortsette å betale leie til leasingselskapet. Noen klar hjemmel for stengningen hadde A ikke. Bostyrer fulgte da heller ikke opp kravet. Han møtte ikke i forliksrådet til behandlingen av saken, og forliksrådet avsa fraværdom i favør av Brødrene Hansen.

Formuleringen «uten skrupler», er heller ikke injurierende. Formuleringen er i samme kategori som «kompromissløs», kanskje noe sterkere.

Utsagnet rammes objektivt sett ikke av §246 og §247.

Uansett er utsagnet sant, og dermed straffritt. Det vises til at A stengte systemet da han forsto at 5 års avtalen han ba om gjennom det nye selskapet, så ut til å gå i vasken. Dette hadde igjen sammenheng med at A allerede hadde fått betalt ved salg av systemet til leasingselskapet.

Under enhver omstendighet er dette ikke annet enn en overdrivelse som media kan benytte seg av innen ytringsfrihetens rammer.

Bostyrers rapport og øvrige dokumentasjon som Apeland hadde gjennomgått, viste for øvrig mistanke om flere brudd på straffloven og støttet Gjermundsens karakteristik. Det var derfor ikke uaktsomt av BNT å formidle Gjermundsens verdivurdering.

Når det gjelder utsagn nr 3 - og særlig spørsmålet om A hadde ført også DnB NOR Finans bak lyset - er dette ikke en beskyldning det er grunn til å reagere på. Utsagnet inneholder ingen ærekrenkelse. Artikkelen viser til uttalelsen fra Danielsen i DnB NOR Finans, og det er bakgrunnen for at journalisten stilte spørsmålet om banken var ført bak lyset. Det ble da siktet til hvordan A tidligere kunne ha greid å unngå den kredittsjekken som ble tatt av Skan Norge i august - sept 2008, som var det tidspunktet da DnB NOR Finans satte foten ned og avviste selskapets ønske om å inngå samarbeidsavtale.

Utsagnet var med på å understreke et hovedpoeng i artikkelen, nemlig at man bør sjekke hvem man handler med.

Utsagnet er ikke en verdivurdering, men heller ikke ærekrenkende. Det kan ikke mortifiseres eller kreves erstatning for utsagnet, og det er uansett beskyttet av ytringsfriheten.

Når det gjelder utsagn nr 4, innebærer dette objektivt sett ingen ærekrenkelse av A eller noen av hans selskaper. Utsagnet beskriver det som skjedde under behandlingen av konkursboet til VDN, og det som var spesielt var at Justisdepartementet bevilget penger til granskning. Utsagnet er for øvrig sant.

Utsagn nr 5 er derimot feil og objektivt sett injurierende. Utsagnet beskriver en hendelse det ikke er ført bevis for, nærmere bestemt tyveri fra VDN før selskapet gikk konkurs, og at tyvgodset synes å ha vært innmontert i Brødrene Hansens kjøretøy av Skan Track AS. Den direkte ærekrenkende beskyldningen retter seg mot Skan Track. A vil kunne rammes av denne uttalelsen, men da mer indirekte og perifert. Det sies ikke at han har gjort det. Eller at han var kjent med det. Men at selskapet Skan Track - som han drev på det aktuelle tidspunkt - hadde gjort det. Kilden til denne unøyaktigheten var bostyrers innberetning og A selv. Han bidro til å skape det inntrykk hos Gjermundsen at han hadde unndratt noe fra boet, da han ikke ville etterkomme deres anmodning om å dokumentere hvordan boksene var anskaffet. Dette etter at Gjermundsen hadde fått opplyst fra den tyske produsenten at de ikke hadde fått oppgjør for en del av de boksene som faktisk var montert i Brødrene Hansens biler.

Ytringsfriheten, som gir en rett til å uttale seg i det offentlige rom, herunder å advare andre mot å bli utsatt for denne type virksomhet, må i dette tilfelle gå foran hensynet til As privatliv og omdømme. A er en næringsdrivende med mange selskaper, og han har en selskaphistorikk som gjør at han må tåle fokus og søkelys på seg og sin virksomhet.

Denne reportasjen hadde allmenn interesse. Dette må vurderes i forhold til saken som sådan, ikke de enkelte uttalelsene. Hovedhensikten med artikkelen var ikke å henge ut A eller noen av hans selskaper.

Artikkelen sett under ett fremstår som snill mot A, med unntak av overskriften. Han nevnes uttrykkelig bare et par ganger, og aldri uthevet eller i ingress. Han er heller ikke avbildet.

Apeland opptrådte aktsomt under sitt arbeide med artikkelen. Han brukte mye tid, søkte i ulike offentlige registre, og leste bostyrers innberetning og sluttinnberetning. I tillegg intervjuet han flere kilder, som hadde samme erfaring som Brødrene Hansen. De mente produktet var dårlig og de følte seg lurt. Apeland hadde i tillegg fått tilgang til epost korrespondanse, som viste at leverandøren hevdet at det ikke var betalt for bokser. Her hadde A selv bidratt til at misforståelsene oppsto. Det forelå dessuten mange opplysninger fra Unitech, som bekreftet at Skan Tech var et firma som lovet mer enn de holdt.

Hensynet til kontradiksjon ble ivarettatt. Apeland brukte mye tid på å få tak i A. Et salgssfirma skulle man tro gjorde alt for å være tilgjengelige. Det var ikke tilfellet her. Apeland fikk omsider tak i en

ansatt. Han fortalte da hvilket ærend han hadde. Den ansatte kontaktet så A, som igjen ringte Apeland. Da var A allerede forberedt på at en journalist ville skrive om hans virksomhet og misfornøyde kunder. I stedet for å svare på Apelands spørsmål, ville A ikke høre på noen ting. Han krevdedå få vite hvem den misfornøyde kunden var. Apeland ville vente med å si hvem det gjaldt, og ville ha svar på generelle spørsmål. A avbrøt da samtalen nærmest før den var begynt. Dette må sidestilles med at A unnlot å benytte tilsvarsretten, og Apeland oppfattet det slik at han ikke ønsket å benyttet seg av denne. Apeland var derfor i god tro om at opplysningene var riktige.

Subsidiært - dersom det likevel foreligger rettsstridig ærekrenkelse ved ytringer som ikke er vernet av EMK 10 etc - blir det spørsmål om oppreisning og erstatning.

En oppreisning fastsettes evt skjønnsmessig etter «kanregelen» i skadeserstatningsloven §3-6. Bestemmelsen legger opp til en bred rimelighetsvurdering. En rekke momenter er relevante. Når det gjelder arten og grovheten av krenkelsen, må det tillegges vekt at det her dreier seg om mindre alvorlige uttalelser i et medlemsblad som utgis til en begrenset leserkrets. Videre må det tillegges vekt at forholdene som omtales lå noe tilbake i tid på publiseringstidspunktet, og at et av utsagnene ble dementert. Det er også av betydning av saksøker i det fleste uttalelsene bare er indirekte berørt, og at man valgte å ikke bruke bilder av ham.

Erstatningskravet for lidt tap omfatter to poster. Når det gjelder den tapte aksjekapitalen var den tapt allerede kort tid etter publiseringen av artikkelen. Noen årsakssammenheng er ikke påvist. For A er tapet indirekte, gjennom hans eierskap av ST Holding 08 AS, og så avledet at det ikke under noen omstendighet kan kreves erstattet av ham.

Når det gjelder kravet som knytter seg til As lån til selskapet, er tapet ikke dokumentert, hvilket lett kunne latt seg gjøre dersom dette var riktig. Under enhver omstendighet er et personlig lån til et aksjeselskap ikke et påregnelig tap. Det er heller ikke påvist noen årsakssammenheng mellom det lånet han evt måtte ha gitt og artikkelen, eller konkrete skadevirkninger som artikkelen måtte ha påført selskapet. Artikkelen hadde nettopp blitt publisert, og han skal i følge det fremlagte gjeldsbrevet ha ytt lånet første nyttårsdag. Da var han så vidt kjent med artikkelen.

Når det gjelder eventuelle saksomkostninger, må halvparten av de omkostningene som påløp frem til Skan Norge AS gikk konkurs, anses å være selskapets ansvar.

Saksøkte nedla slik påstand:

1. De saksøkte frifinnes.
2. A idømmes sakens omkostninger, med tillegg av forsinkelsesrenter fra forfall og til betaling skjer.

4. Rettens vurdering

4.1. Rettslig utgangspunkt

A har fremsatt krav om mortifikasjon, oppreisning og erstatning for økonomisk tap. Hjemmel for kravene er hhv straffeloven §253 nr 1 (mortifikasjon) og skadeserstatningsloven §3-6 første ledd (oppreisning og erstatning for økonomisk tap). Det er et grunnvilkår for å ta kravene til følge at det foreligger en ærekrenkelse i strafferettslig forstand. Videre må den eventuelle ærekrenkelsen anses rettsstridig, dvs at den ikke er vernet mot inngrep av hensyn til ytringsfriheten.

4.2. Foreligger en ærekrenkelse?

Et grunnvilkår for å ta de fremsatte kravene til følge er at det objektivt sett foreligger en ærekrenkelse. Handlingsnormen ved ærekrenkelse er regulert i straffeloven §246, §247 Bestemmelsene verner henholdsvis æresfølelsen og omdømmet. De lyder slik:

246. Den som rettsstridig ved ord eller handling krenker en annens æresfølelse eller som medvirker dertil, straffes med bøter eller med fengsel inntil 6 måneder.

§247. Den som i ord eller handling optrer på en måte som er egnet til å skade en annens gode navn og rykte eller til å utsette ham for hat, ringeakt eller tap av den for hans stilling eller næring fornødne

tillit, eller som medvirker dertil, straffes med bøter eller med fengsel inntil 1 år. Er ærekrenkelsen forøvet i trykt skrift eller i kringkastingssending eller ellers under særdeles skjerpene omstendigheter, kan fengsel inntil 2 år anvendes.

Hvorvidt det objektivt sett foreligger en ærekrenkelse må avgjøres ut ifra en tolkning av det eller de utsagn saken gjelder. Retten viser i denne forbindelse til Rt-2005-1677, hvorfra hitsettes:

(56) Med utgangspunkt i ordbruken, typografien, innbyrdes sammenheng og bruken av foto må det klarlegges hvorledes reportasjene og oppslagene måtte oppfattes av den alminnelige avisleser, jf. eksempelvis Rt-2003-1190 avsnitt 54. EMD viser i sine avgjørelser til oppfatningen hos «the ordinary reader». Utsagnene må ses i sammenheng med hele reportasjen de er en del av.

Det må deretter vurderes om tolkningsresultatet er egnet til å krenke As æresfølelse, eller skade hans gode navn og rykte eller tap av den for hans stilling eller næring fornødne tillit.

Artikkelen er i sin helhet gjengitt over.

Retten anser artikkelen for å inneholde beskyldninger mot A om svindel, samt tyveri og bruk av tyvgods.

Artikkelens overskrift (utsagn nr 1)- «bevisste svindelforsøk eller permanent ulykkesfugl?» - er uformet som et spørsmål. Spørsmålet gir i seg selv en indikasjon på hva svaret er, ettersom det er få forunt å være en permanent ulykkesfugl. Etter å ha lest artikkelen vil den alminnelig lesers svar på spørsmålet i overskriften være at det dreier seg om svindel. Reportasjen gir leseren det inntrykk at A og hans selskaper ikke har hatt til hensikt å levere eller oppfylle sine avtaler, bare sikre seg betaling.

Denne forståelsen underbygges bl.a. av de 4 øvrige utsagnene som A har trukket fram, herunder;

- advarselen som gis i artikkelen mot A og hans firma og uttalelsen om at han ikke synes å ha noen skrupler mht måten han driver sin forretning på (utsagn nr 2);

- spørsmålet som stilles ved om han har ført også DnB NOR Finans bak lyset (utsagn nr 3). Ved bruken av ordet «også» ligger en påstand om at andre var ført bak lyset, og sett i sammenheng med artikkelen for øvrig er den naturlige slutningen at også Brødrene Hansen var ført bak lyset;

- uttalelsene om at kunden sitter og betaler i dyre dommer for et ubrukelig system, mens leverandøren har sikret seg og vist stor kreativitet når det gjelder å finne veier ut av egne problemer, samt at det var noe spesielt ved konkursen i VDN AS (deler av utsagn 4); og

- beskyldningen om bruk av tyvgods fra VDN AS i Skan Track AS (utsagn 5).

Tolkingen underbygges også av øvrige deler av artikkelen. Det vises til;

- utsagnet i ingressen om at firmaet, som gikk konkurs, hadde anbefalt Brødrene Hansen å inngå leasingavtale, at produktet ikke virket etter konkursen, at leasingavtalen bandt Brødrene Hansen til å betale i hele perioden, og at Brødrene Hansen følte seg lurt;

- utsagnet om at «glupe smartinger og etablerere» har oppdaget at flåtesyringssystemer er etterspurte,

- uttalelsene om at DnB NOR Finans ikke gjorde hjemmeleksa da de inngikk avtale med Skan Track om at kundene kunne lease deres produkt, ettersom Skan Track da allerede var under konkursbehandling;

- utsagnet om at As karriere som forretningsmann vanskelig kan bortforklares;

- uttalelsen om at NLF hadde fått flere henvendelser fra medlemmer som hadde inngått leasingavtaler, hvor det var firmaet som leverte produktet som ville ha leasingavtalen. Avsnittet avsluttes med følgende spørsmål: «Hvorfor? Hvem vet, kanskje fordi de kunne tjene på det?»; og

- oppfordringen i avsnittet med overskriften «NLF advarer» om å unngå dette firmaet og de som står bak; samt

- uttalelsen fra advokat Aksnes om at han ikke vil anbefale andre å kjøpe flåtestyringsenheter av A og hans selskaper.

Samlet sitter en alminnelig leser igjen med det inntrykk at A og hans firma i en konkurssituasjon, mot bedre vitende forleder både kunder og finansieringsselskap for å få på plass leasingavtaler i egen vinnings hensikt. I realiteten er dette etter rettens syn en beskyldning om bedrageri i strafferettslig forstand, eller svindel i dagligtale.

Retten finner det videre klart at artikkelens utsagn nr 5 må forstås som en ærekrenkende beskyldning om tyveri og bruk av tyvgods. Dette er heller ikke bestridt av de saksøkte. At utsagnets siste del er moderert med ordet «synes», har i denne forbindelse ikke avgjørende betydning. Den ærekrenkende beskyldningen retter seg direkte mot Skan Track. I artikkelen identifiseres imidlertid A med sine selskaper, og han fremheves på slik måte, at A personlig også må anses rammet av denne beskyldningen.

Rettens anser de ovenfor nevnte beskyldningene for objektivt sett å være overtredelser av straffeloven §246 og §247. De er både egnet til å krenke As æresfølelse, og til å skade hans gode navn og rykte eller medføre tap av den tillit han trenger for næringsutøvelse. Grunnvilkåret for å ta de fremsatte kravene til følge - om at det objektivt sett foreligger en ærekrenkelse - er således oppfylt.

Slik artikkelen er utformet, finner retten det heller ikke tvilsomt at de nevnte beskyldningene er fremsatt med forsett.

Saksøker har videre gjort gjeldende at artikkelen også beskylder A for utilbørlig forretningsdrift og uredelighet, jf særlig utsagnene nr 2, 3 og 4. Retten har allerede konkludert med at artikkelen inneholder beskyldninger om svindel, tyveri og bruk av tyvgods. Som drøftelsen over viser, bidrar utsagn nr 2, 3 og 4 til å underbygge og konkretisere hva som nærmere ligger i svindelbeskyldningen. Både svindel, tyveri og bruk av tyvgods er klart nok forhold som er å anse som utilbørlig forretningsdrift og / eller uredelighet. Retten finner imidlertid ikke at artikkelen inneholder beskyldninger av betydning om utilbørlig forretningsdrift eller uredelighet utover nettopp dette. Etter rettens syn er det derfor ikke naturlig å anse de påberopte utsagn eller artikkelen i sin helhet for å inneholde selvstendige, ærekrenkende beskyldninger om utilbørlig forretningsdrift eller uredelighet.

4.3. Er ærekrenkelsene rettsstridige?

Videre er det et vilkår for å ta de fremsatte krav til følge at ærekrenkelsene er rettsstridige.

4.3.1. Er det ført sannhetsbevis for ærekrenkelsene?

Rettsstridsreservasjonen innebærer bl.a. at dersom det føres bevis for at en ærekrenkelse er sann, er forholdet som hovedregel ikke straffbart, jf også straffeloven §249 nr 1. En sann, ærekrenkende beskyldning gir naturlig nok ingen rett til mortifikasjon, og normalt heller ikke krav på oppreisning eller erstatning.

Bevisbyrden for sannheten i beskyldningene påhviler den som har fremsatt beskyldningen. Bevisbyrden er streng. Hovedregelen er at det stilles de samme krav til bevisets styrke som det som ville gjelde for påtalemyndigheten om det alternativt hadde vært spørsmål om å domfelle fornærmede for det forhold beskyldningen gjelder.

Når det gjelder beskyldningen om svindel - ved at A og hans firma i en konkurssituasjon, mot bedre vitende forleder både kunder og finansieringsselskap for å få på plass leasingavtaler i egen vinnings hensikt - anser retten dette som faktabeskyldning.

Det bemerkes at retten i utgangspunktet ikke anser det påfallende at virksomheten til A ønsket å få leasingfinansiert sine produkter. Brødrene Hansen hadde bestilt flåtestyringssystemet Skantrack fra Verdison Norge AS ved bestilling den 19.05.06. Deretter ble det inngått en leasingkontrakt signert av Brødrene Hansen og DnB NOR Finans AS hhv den 08. og 09.06.06. Konkurs var på dette tidspunktet allerede åpnet i VDN AS den 01.11.05, selskapet som tidligere het Verdison AS. Det var denne konkursen det ble bevilget penger til granskning av. Brødrene Hansens kontraktspart var imidlertid Verdison Norge AS, senere Skan Track, senere Skan Internasjonal. Det selskapet gikk først konkurs den 29.07.08, dvs mer enn 2 år etter at leasingkontrakten ble inngått. Uttalelsene i artikkelen om at Brødrene Hansen oppfattet DnB NOR som sannhetsvitner og at avtalen som åpnet for leasing av Skantrack ble inngått mens selskapet allerede var under konkursbehandling, gir leseren inntrykk at avtaleinngåelsen og konkursen til Brødrene Hansens avtalepart lå nært hverandre i tid, og at A var klar

over konkurssituasjonen. Det er det imidlertid ikke bevismessig dekning for. Problematiseringen og beskyldningene i artikkelen om at det ble inngått leasingavtaler i tilknytning til konkurs, synes således basert på en sammenblanding av selskaper og en uklar fremstilling av tidsaksen. Samtidig underslås det faktum at As selskap hadde koplet Brødrene Hansen fra serveren allerede den 31.01.08, i forbindelse med tvisten dem i mellom om betaling for tellerskritt. Årsaken til at flåtestyringssystemet ikke fungerte, hadde således i utgangspunktet ikke med konkursen eller systemets kvalitet å gjøre.

Samlet sett kan retten ikke se at det er ført sannhetsbevis for at A har svindlet noen, eller bevisst har forsøkt å svindle noen.

Når det gjelder beskyldningen om tyveri og bruk av tyvgods, legger retten til grunn at beskyldningen var usann. De saksøkte erkjente dette og beklaget forholdet. Beklagelsen ble trykket i BNT nr 2-2009.

4.3.2. Er ærekrenkelsene likevel ikke rettsstridige?

4.3.2.1. Generelt

Hensynet til ytringsfriheten, folkeopplysningen og den frie debatt i samfunnet medfører at det i tillegg til sannhetsgrunnsetningen, oppstilles ytterligere begrensninger i vernet mot ærekrenkelser. Det er bare de rettsstridige ærekrenkelsene man er vernet mot. Inngrep i ytringsfriheten - som mortifikasjon, oppreisning og erstatning - er bare tillatt så langt det er nødvendig i et demokratisk samfunn.

Ved avgjørelsen av om det foreligger rettsstrid må det foretas en totalvurdering av den foreliggende artikkelen, bakgrunnen og omstendighetene omkring denne, samt en avveining av hensynene til henholdsvis omdømmevern og ytringsfrihet.

Som det fremgår av Matningsdals kommentarer til straffeloven §247 note 1949 (Gyldendal Rettsdata), har EMD understreket «the essential function the press fulfills in a democratic society» og dens oppgave som «public watchdog». Men også for pressen og forskningen gjelder det visse begrensninger, og man er undergitt «the proviso that they are acting in good faith in order to provide accurate and reliable information in accordance with the ethics of journalism». I denne sammenheng vil sentrale momenter være hvor grundig kildene er sjekket, hvilke kilder det er tale om, om den eller de som beskyldningene gjelder har fått anledning til å korrigere påstandene, hvilken offentlig interesse saken har, hvor balansert artikkelen eller artikkelserien er, om det er tatt de nødvendige forbehold og om utsagnet gjelder politikere eller andre offentlige personer. En sentral sontring i denne sammenheng går mellom «factual statements» og «value judgments». Generelt vil ytringen ha et sterkt vern dersom den gjelder forhold av allmenn interesse, verdivurderinger, videreformidling, offentlig person og det foreligger sterke holdepunkter for at påstanden var sann. Motsatt: Gjelder saken beskjeden allmenn interesse, faktapåstander, egen fremsettelse, privatperson, og det foreligger svake holdepunkter for at påstanden var sann, har ytringen et mindre sterkt vern.

En hovedregel er at usanne ærekrenkende uttalelser om faktiske forhold, ikke er beskyttet av ytringsfriheten. Det må eventuelt foreligge spesielle grunner til å fravike denne hovedregelen, jf Rt-2005-1677, hvorfra hitsettes:

(74) Hovedregelen er at usanne ærekrenkende uttalelser om faktiske forhold ikke er beskyttet etter EMK artikkel 10. Det må foreligge spesielle grunner for å fravike denne hovedregel, jf. Rt-2003-928 avsnittene 41 og 57.

(75) Det er et grunnleggende vilkår at usanne ærekrenkende påstander rettet mot private personer må være av allmenn interesse for å være beskyttet mot inngrep, jf. eksempelvis Rt-2003-928 avsnitt 45. I tillegg kreves etter EMDs og Høyesteretts praksis at journalist og eventuelt redaktør har vært aktsomme ved utformingen av oppslag og ved publiseringen. Ved bedømmelsen av journalists og redaktørs aktsomhet vil spørsmålet om et faktautsagn er riktig, om det er tatt nødvendige forbehold, vurdering av behovet for å identifisere enkeltpersoner og undersøkelser av om beskyldningene er sanne, være vesentlige.

Fra Rt-2003-928 hitsettes videre:

(57) Når det er fremsatt en usann ærekrenkende beskyldning, er utgangspunktet klart også etter EMDs praksis under herredømme av EMK artikkel 10: Beskyldningen er ikke vernet av ytringsfriheten. Men

det kan tenkes unntak. For at beskyldningen skal nyte vern under ytringsfriheten, må iallfall kreves at den reportasje som den inngår i, er av almen interesse, og dessuten at det er utvist den nødvendige aktsomhet fra avisens side...

4.3.2.2. Rettens konkrete vurdering

Retten har over konkludert med at artikkelen inneholder usanne, ærekrenkende faktapåstander om svindel, mv.. Utgangspunktet er dermed at beskyldningene ikke er vernet. Spørsmålet er om de av hensyn til ytringsfriheten, likevel er beskyttet mot inngrep. Som det fremgår av rettspraksis gjengitt over, fordrer slik beskyttelse at reportasjen er av allmenn interesse, og at det er utvist nødvendig aktsomhet fra avisens side.

4.3.2.2.1. Allmenn interesse.

Den foreliggende reportasje hadde etter rettens syn en betydelig allmenn interesse for BNTs lesere, dvs medlemmer av NLF. Den allmenne interessen omfatter omtalen av leasing av flåtestyringssystemer og problemene som kan oppstå ved konkurs, herunder betydningen av å være nøye med valget av leverandør og finansieringsform. Etter rettens syn omfatter den allmenne interessen også omtale og advarsler knyttet til konkrete selskaper eller næringsdrivende som driver en virksomhet rettet mot medlemmene og som man bør holde seg unna, f eks fordi selskapene stadig går konkurs, deres produkter ikke holder mål, de driver med bevisste svindelforsøk, omsetter tyvgods, driver virksomheten på en utilbørlig måte, eller er uredelige.

4.3.2.2.2. Aktsomhet.

Retten anser de fremsatte beskyldningene som alvorlige for en næringsdrivende. Dermed skjerpes også aktsomhetskravene til de som står bak artikkelen.

Journalist Apeland gjorde et ikke ubetydelig arbeide med artikkelen. Han innhentet og gjennomgikk diverse dokumentasjon og hadde samtaler med flere kilder. Retten har redegjort for deler av dette materialet ved sannhetsvurderingen over.

Apeland var videre kjent selskapshistorikken per høsten 2008. Som det fremgår over, viste denne at A i løpet av en periode på 4 år hadde stått bak etableringen av 5 aksjeselskaper, hvorav 2 hadde gått konkurs. 3 av selskapene hadde på dette tidspunkt i tur og orden hatt samme formål med virksomheten. Noen måneder forut for begge konkursene, kom et nytt selskap på banen, som førte den samme virksomheten videre under nytt navn. Dette gjentok seg for øvrig senere. Da Skan Norge AS gikk konkurs den 03.08.10, hadde ST Eiendom 08 AS allerede den 22.02.10 skiftet navn til Skan Track og endret formål. Høsten 2008 hadde de 5 aksjeselskapet hatt til sammen 10 firmanavn. Flere av navnene på de ulike selskapene hadde vært til forveksling like, f eks Verdison AS og Verdison Norge AS, samt Skan Track AS / Skan Internasjonal AS og Skan Norge AS. Retten har forståelse for at denne historikken kunne vekke Apelands nysgjerrighet og kritiske blikk.

Hertil kommer de kritiske bemerkningene om virksomheten VDN AS i bostyrers innberetning av 02.12.05. Der fremgikk bl.a. at A tidligere hadde vært ilagt konkursskarantene, at det hadde vært en lang rekke kundeklager på produktene (Stifinner), at en leveranse av bokser fra en tysk leverandør sommeren 2005 ikke var opplyst om eller gjort tilgjengelige for bostyrer, at det i realiteten hadde vært en betydelige underbalanse på driften siden høsten 2004 og at bostyrer ville foreta nærmere undersøkelser før eventuell anmeldelse for manglende oppfyllelse av plikten til å begjære oppbud ble inngitt, at regnskapsførselen hadde vært mangelfull og bostyrer ville vurdere anmeldelse for mulige brudd på straffeloven §286 og regnskapsloven, og at A hadde oppgitt at det ikke forelå noe driftstilbehør å registrere til tross for at anleggsmidler var bokført med ca kr 261 000 per 31.12.04. Av bostyrers sluttinnberetning av 19.09.07 fremgikk bl.a. at A hadde oppgitt at driftsmidler dels var forbrukt, dels var stjålet, og dels var kastet, og at de bokførte anleggsmidlene omfattet et betydelig innkjøp av software som skulle brukes i kundedatabasen. Bostyrer uttalte at det var ønskelig å gjennomføre oppfølgende samtaler med A for å etterprøve hans redegjørelse, men A hadde meddelt at han ikke ønsket å bistå. Det fremgikk også av sluttinnberetningen at bostyrer hadde blitt kontaktet av en tysk leverandør som hevdet å ha foretatt leveranser til konkursselskapet. Bostyrer uttalte at selv om det ikke var synlig for leverandør, var det sannsynligvis Verdison Norge AS som var bestiller. Leverandøren hadde ikke meldt krav i boet. Videre fremgikk av sluttinnberetningen at det i etterkant

av innberetningen av 02.12.05 ble avdekket forhold som dannet grunnlag for mistanke om økonomisk kriminalitet, og at det til mulig avklaring av mistankene ble søkt om og innvilget midler under Justisdepartementets garantiordning. Drammen kemnerkontor hadde anmeldt A for manglende avsetning/betaling av arbeidsgiveravgift og forskuddstrekk med kr 210 158. Bostyrer reiste videre mistanke om at aktiva tilhørende konkursdebitor var overført til det nye selskapet uten vederlag. A bestred dette, og anmodning om oppfølgende møte ble avvist. Bostyrer hadde ikke hatt mulighet til ytterligere undersøkelser av forholdet. Bostyrer mente videre det forelå begrunnet mistanke om at oppbudsplikten ikke var overholdt. Under tvil konkluderte bostyrer med at det ikke var grunnlag for konkurskarantene. Han antok forholdet ville bli vurdert av påtalemyndigheten og innberetningen ble oversendt dit. Det er i retten opplyst at påtalemyndigheten henla saken.

Det fremgikk for øvrig av brev av 30.06.08 fra Skan Track AS (tidligere Verdison Norge AS, senere Skan Internasjonal AS) til Ekspressgods Exe AS, at Skan Track transporterte partenes kontrakt av 30.10.06 om leie av 18 SkanTrack terminaler, til ST Holding 08 AS. Transporten skjedde således en snau måned før konkursåpningen den 29.07.08. Omstendighetene omkring denne transporten er ikke nærmere beskrevet for retten, og det er ikke bevist at transporten var lovstridig.

A har i retten forklart at kundene til de selskapene som har gått konkurs, ikke har fått problemer som følge av konkursene fordi han har sørget for å etablere nye selskaper som har fulgt opp kundene videre. Etter rettens syn viser A gjennom denne uttalelsen en mangelfull innsikt og forståelse av de rettslige og praktiske problemene leverandørkonkurs påfører kunder som har leasingfinansiert sine flåtestyringssystemer, og hvor leasingkontraktenes såkalte «cut off»-klausul gjør at betalingsplikten løper videre uavhengig eventuelle reklamasjoner på produktet.

For ordens skyld bemerkes at når det gjelder konkursen i Skan Internasjonal AS, så fremgår det av sluttinnberetningen av 25.02.09, at det ikke var avdekket andre ulovligheter enn at en av selskapets tidligere ansatte var tilkjent en erstatning på kr 483 000 for avskjed uten grunnlag. Bostyrer kunne ikke se at vilkårene for ileggelse av konkurskarantene var oppfylt.

Etter rettens syn var det betimelig av BNT å påpeke at A hadde vært involvert i flere konkurser. De kritiske bemerkningene i innberetning fra bostyrer om konkursen i VDN AS kunne også gjengis. Videre kunne BNT naturligvis påpeke at konkurser skaper problemer for leasingtakeren, ikke minst ved leasing av flåtestyringssystemer som fordrer en løpende oppfølging fra leverandøren. En ordinær leiekontrakt gir kunden en bedre posisjon ved konkurs, enn en leasingkontrakt, og man bør ikke uten videre godta en henvendelse fra en utleier som ønsker å erstatte en ordinær leiekontrakt med en leasingkontrakt. Som næringsdrivende måtte A både tåle å bli identifisert i sakens anledning, og at advokat Aksnes i lys av de hyppige konkursene advarte mot å lease flåtestyringssystemer fra hans selskaper. Materialet ga samlet sett likevel ikke grunnlag for å fremsette de mest alvorlige beskyldningene som artikkelen inneholdt, og som for en vesentlig del fremstår som BNTs egne synspunkter.

Retten kan derfor ikke se at BNT ut ifra det underlagsmaterialet som forelå da artikkelen ble publisert, var i slik aktsom god tro mht de beskyldningene som ble fremsatt om svindel, tyveri og bruk av tyvgods, at beskyldningene av den grunn kan eller bør være beskyttet mot inngrep av hensyn til ytringsfriheten.

4.3.2.2.3. Andre forhold

A ble gitt en mulighet til å redegjøre konkret for sitt syn på saken før artikkelen kom på trykk, og han valgte å avbryte samtalen med et generelt utsagn om at alt bladet ville skrive var løgn, isteden for å benytte muligheten til konkret å besvare journalistens spørsmål. Slik retten vurderer det, hadde imidlertid ikke Apeland noen saklig grunn til å la være å fortelle A hvem henvendelsen opprinnelig kom fra. Brødrene Hansen ville jo uansett stå frem med sin historie i bladet. Hensynet til kildevern gjorde seg dermed ikke gjeldende. Retten kan heller ikke se at andre hensyn eller beskyttelseverdige interesser, tilsier at A i den konkrete samtalen, skulle måtte svare på spørsmål uten å vite hva de konkrete beskyldningene gikk på. Tilbakeholdenheten gjorde det samtidig vanskelig for A å forholde seg til henvendelsen og utøve tilsvarsretten. Hensett også alvoret i de beskyldningene som ble rettet mot A, burde Apeland av hensyn til sakens opplysning og A, fortalt hvor henvendelsen kom fra. Retten legger til grunn at A i så fall ville besvart Apelands spørsmål, og at hans syn på beskyldningene ville

blitt referert i artikkelen. Etter retten syn burde Apeland gjort mer for å få presentert også As syn på saken i reportasjen, f eks ved å følge opp telefonsamtalen med en skriftlig henvendelse med konkrete spørsmål. Retten bemerker for øvrig at heller ikke det A faktisk sa - om at det var løgn det bladet ville skrive - ble tatt med i artikkelen. Samlet sett kan ikke retten se at rimelige krav til kontradiksjon her ble oppfylt. Den mulighet A fikk til å besvare Apelands spørsmål, kan derfor ikke føre til at de fremsatte beskyldningene anses fremsatt i aktsom god tro eller er beskyttet.

Retten kan for øvrig ikke se at de fremsatte beskyldningene ligger innenfor det rom pressen har for overdrivelser og feilskjær. Til det er differansen mellom de fremsatte beskyldningene og den omtale som ville vært rettmessig, for stor.

4.3.2.2.4. Konklusjon

Etter en konkret helhetsvurdering finner retten at beskyldningene om svindel og tyveri / bruk av tyvgods ikke kan anses beskyttet mot inngrep av hensyn til ytringsfriheten.

4.4. Reaksjoner

4.4.1. Mortifikasjon

Straffeloven §253 nr 1 lyder:

§253.

1. Når det har vært adgang til å føre bevis for sannheten av en beskyldning og beviset ikke er ført, kan den fornærmete forlange at beskyldningen blir erklært død og maktesløs (mortifisert) dersom ikke annet følger av lov.

Med «beskyldning» siktes det i denne sammenheng til utsagn som omfattes av straffeloven §246 eller §247, hvilket i denne sammenheng vil si beskyldningene om svindel og tyveri / bruk av tyvgods. Det er ikke ført sannhetsbevis for disse beskyldningene. A har derfor i utgangspunktet krav på å få mortifisert disse beskyldningene, jf straffeloven §253 nr 1.

Som nevnt fremkommer beskyldningen om svindel dels eksplisitt i artikkelens overskrift, dels gjennom det helhetsinntrykk en leser sitter igjen med etter gjennomlesning, herunder de øvrige tekstlinjene saksøker har krevd mortifisert.

Som et uttrykk for svindelbeskyldningen, finner retten derfor at utsagn nr 1 og 3, kan og bør mortifiseres.

Ordlyden i utsagn nr 2 - om at A og har vært involvert i mange konkurser og ikke synes å ha noen skrupler i måten han driver forretning på - gir isolert sett liten støtte til svindelbeskyldningen. Samtidig er en vesentlig del av utsagnet - opplysningen om at A har vært involvert i mange konkurser - korrekt. Retten ikke finner derfor ikke grunn til å mortifisere dette utsagnet.

Beskyldningen om tyveri / bruk av tyvgods er trukket tilbake og beklaget i NBT nr 2-2009. Den er derfor heller ikke påstått mortifisert, jf straffeloven §253 nr 2.

4.4.2. Oppreisning

Skadeserstatningsloven §3-6 første ledd lyder:

§3-6.1 (erstatning for ærekrenking og krenking av privatlivets fred.)

Den som har krenket en annens ære eller privatlivets fred, skal, såfremt han har vist uaktsomhet eller vilkårene for straff er til stede, yte erstatning for den lidte skade og slik erstatning for tap i fremtidig erverv som retten under hensyn til den utviste skyld og forholdene ellers finner rimelig. Han kan også pålegges å betale slik erstatning (oppreisning) for skade av ikke økonomisk art som retten finner rimelig.

Vilkårene for å tilkjenne oppreisning er i utgangspunktet oppfylt ettersom det foreligger en ærekrenkelse og vilkårene for straff er tilstede. Oppreisning «kan» dermed tilkjennes. Hvorvidt oppreisning faktisk skal tilkjennes beror på en bred vurdering hvor mange forhold vil kunne komme inn.

Retten legger i denne forbindelse betydelig vekt på at beskyldningene om svindel og tyveri / bruk av tyvgods, er alvorlige og infamerende for en næringsdrivende. I tråd med saksøkers forklaring, legger retten til grunn at A har opplevd beskyldningene som ødeleggende for seg og sin virke-trang, og at omtalen bl.a. har gjort det tungt for ham å forholde seg til kunder. Beskyldningene er også egnet til å påvirke As omsetning av flåtestyringssystemer negativt, men retten kan ikke se at slike effekter faktisk er påvist. Videre legger retten vekt på at de saksøkte ikke var i aktsom god tro mht de fremsatte beskyldningene, at BNTs lesere må anses som en viktig del av kundegruppen til A, og at journalisten var klar over at A avviste de beskyldningene han var konfrontert med, uten at det fremgikk av artikkelen. De nevnte forhold tilsier at oppreisning tilkjennes.

På den annen side legger retten vekt på at NBT ikke hadde noen økonomiske motiver med selve artikkelen i form av økte salgs- eller annonseinntekter, samt at bladets virksomhet er begrenset både mht opplag og omsetning. Videre er det av betydning at A uansett måtte tåle kritisk omtale på grunn av selskaphistorikken, konkursene og problemene konkurs kan skape for de som leaser flåtestyringssystemer. Endelig tillegges det vekt at beskyldningen om tyveri/bruk av tyvgods, ble trukket tilbake og beklaget i BNT nr 2-2009.

Etter en samlet vurdering finner retten at saksøker bør tilkjennes oppreisning fra de saksøkte.

Når det gjelder beløpets størrelse, skal oppreisningen fungere som et «plaster på såret». Det skal ut fra rimelighet utmåles en økonomisk oppreisning for skade som ikke direkte kan måles i penger. Avgjørelsen må bli skjønsmessig. Loven stiller ikke opp bestemte kriterier for skjønnet, og åpner for en forholdsvis fri rimelighetsvurdering ut fra tilfellets egenart. De hensyn retten har lagt vekt på ved vurdering av om det overhodet skal tilkjennes oppreisning, er relevante og vektlegges også ved utmålingen.

For oppreisningen hefter Apeland og Johansen som hhv journalist og ansvarlig redaktør, jf skl. §3-6 første ledd. NLF hefter som ansvarlig utgiver etter bestemmelsens annet ledd.

Retten anser på denne bakgrunn en oppreisning på kr 100 000 fra NLF, og kr 15 000 fra hhv ansvarlig redaktør Johansen og journalist Apeland, som passende og rimelig.

4.4.3. Erstatning for økonomisk tap

Saksøker har krav på erstatning for lidt tap, jf skl. §3-6 første ledd. Kravet er under hovedforhandlingen konkretisert til 2 poster. Den ene posten er aksjekapitalen i Skan Internasjonal AS på kr 100 000. Den andre posten er et lån fra A til selskapet på kr 439 000.

4.4.3.1. Tapet av aksjekapitalen i Skan Internasjonal AS

Skan Internasjonal AS var opprinnelig part i saken. Konkurs ble åpnet i selskapet den 03.08.10.

Retten finner det ikke sannsynliggjort at selskapet gikk konkurs som følge av de ærekrenkende beskyldningene i artikkelen. Saksøker har bevisbyrden for dette. Han har verken dokumentert omsetningssvikt eller ordredgang som følge av artikkelen. Han har heller ikke påvist at selskapet var levedyktig før artikkelen ble publisert. De saksøkte må derfor frifinnes for kravet da den nødvendige årsakssammenheng ikke er sannsynliggjort.

Retten viser videre til at A i retten har opplyst at ST Holding AS eide samtlige aksjer i Skan Internasjonal AS ved konkursåpningen, og at A eide holdingselskapet. Holdingselskapet er ikke part i innværende sak. A har anført at han har rett til å fremsette krav på vegne av holdingselskapet i eget navn, etter avtale med holdingselskapet og i kraft av sin stillingsfullmakt som styreformann. Disse anførselene er udokumenterte for retten. Retten kan heller ikke at A gjennom sin forklaring har sannsynliggjort at han har rett til å fremsette krav på vegne av holdingselskapet i eget navn, at det foreligger noen avtale med holdingselskapet, eller at han i kraft av en stillingsfullmakt som styreformann, har rett til å fremsette krav på vegne av holdingselskapet i eget navn. Videre bemerker retten at holdingselskapet på et eller annet tidspunkt må ha ervervet aksjene i Skan Internasjonal AS, siden det konkursrammede selskapet ble stiftet flere år før holdingselskapet. Omstendighetene omkring dette aksjeervertet kan være av betydning for et eventuelt erstatningskrav, men intet om dette er opplyst for retten.

De saksøkte må også av denne grunn frifinnes for kravet.

4.4.3.2. Lån fra A til Skan Internasjonal AS.

A har i retten forklart at han som en følge av artikkelen, måtte låne penger til aksjeselskapet, fordi artikkelen gjorde at DnB Nor Finans sa opp kundeforholdet, hvilket igjen medførte at Skan Norge AS og deres kunder mistet muligheten til leasing. Dermed måtte A selv skyte inn egne penger for at selskapet skulle klare de økonomiske problemene som oppsto. Han lånte derfor selskapet kr 439 000, jf gjeldsbrevet av 01.01.2009, et beløp som gikk tapt ved selskapets konkurs.

Som det fremgår over, finner ikke retten det sannsynliggjort at selskapet gikk konkurs som følge av de injurierende beskyldningene i artikkelen. De saksøkte må allerede av denne grunn frifinnes for erstatningskravet.

Retten finner i tillegg grunn til å bemerke at Tjørnlund utover det nevnte gjeldsbrev, ikke har fremlagt noen dokumentasjon som viser at lånet faktisk er ytt og når dette i så fall skjedde. A har i retten forklart at lånet ble utbetalt i fire transjer etter at gjeldsbrevet var signert, men han har ikke fremlagt bankbilag eller annen dokumentasjon som viser at lånet faktisk ble utbetalt. Han heller ikke fremlagt dokumentasjon som viser selskapets lånebehov.

Videre bemerkes at saksøker i sine prosesskrift av hhv 30.09.09 og 27.10.09, anførte at en direkte konsekvens av artikkelen, var at han mistet en avtale om leasingfinansiering med DnB NOR Finans, og at han derfor måtte yte lån til sitt selskap. Dette fastholdt han i sin partsforklaring. Retten mottok senere forklaring fra to ansatte i DnB NOR Finans, Svein Vilberg og Roger Wilhelmsen. Begge disse forklarte at beslutningen om å ikke inngå samarbeidsavtale om leasingfinansiering med A ble tatt høsten 2008, og uten kjennskap til arbeidet med eller innholdet i artikkelen som senere ble trykket i BNT. Retten legger i tråd med disse forklaringene til grunn at det ikke var noen sammenheng mellom artikkelen og DnB NOR Finans sitt standpunkt om å ikke inngå samarbeidsavtale om leasingfinansiering med A. Det foreligger dermed heller ikke noen årsakssammenheng mellom selskapets lånebehov og artikkelen, slik A har hevdet.

De saksøkte blir etter dette å frifinne for kravet.

4.5. Saksomkostninger

Det følger av straffeprosessloven §440 at saksomkostningsbestemmelsene i tvistelovens kapittel 20 kommer til anvendelse.

Saksøker har fått medhold i deler av kravet om mortifikasjon og tilkjennes oppreisning. De saksøkte har blitt frifunnet for kravet om erstatning for lidt tap. Ingen av partene anses for å ha vunnet saken fullt ut eller i det vesentligste, og saksomkostninger kan ikke tilkjennes etter tvisteloven §20-2.

Retten finner heller ikke grunn til å tilkjenne saksomkostninger etter unntaksregelen i tvisteloven §20-3. Saksøker har riktignok fått medhold i noen av mortifikasjonskravene og oppreisningskravet, og som har fordret den største ressursbruken under saksforberedelsen og hovedforhandlingen. Samtidig har saksøkte blitt frifunnet for kravene om erstatning for lidt tap, og som utgjorde en betydelig del av saksøkers påstand. Samlet sett finner retten uansett ikke at det foreligger tungtveiende grunner som tilsier at saksøker tilkjennes saksomkostnader.

Det blir etter dette unødvendig for retten å vurdere om konkursen i Skan Norge AS har betydning for saksomkostningsavgjørelsen.

Slutning:

1. Norsk Lastebileier-Forbund, redaktør Arild W. Johansen og journalist Gunnar Apeland må tåle følgende utsagn i Bladet Norsk Transport nr 11-2008 kjent døde og maktesløse:

- a. «Bevisste svindelforsøk eller permanent ulykkesfugl?»; og
- b. «Kan det være det som har skjedd eller har A ført også DnB-NOR Finans bak lyset?»

2. Norges Lastebileier-Forbund skal betale oppreisning til A med 100.000 - etthundretusen - kroner.

3. Ansvarlig redaktør Arild W. Johansen skal betale oppreisning til A med 15.000 - femtentusen - kroner.
4. Journalist Gunnar Apeland skal betale oppreisning til A med 15.000 - femtentusen - kroner.
5. Oppfylingsfristen for punkt 2, 3 og 4 er to uker fra forkynnelsen av dommen.
6. Norges Lasteileier-Forbund, Arild W. Johansen, og Gunnar Apeland frifinnes for kravet om erstatning for lidt tap.
7. Saksomkostninger tilkjennes ikke.